

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ως πεδίο δοκιμής και διάδοσης τεχνολογιών μαζικού ελέγχου και παρακολούθησης: Από το C4I των Ολυμπιακών της Αθήνας 2004 στην Τεχνητή Νοημοσύνη των Ολυμπιακών του Παρισιού 2024

Μηνάς Σαματάς

Περίληψη

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει την εξέλιξη των τεχνολογιών μαζικού ελέγχου και παρακολούθησης στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες (ΟΑ) της πρώτης εικοσαετίας του 21ου αιώνα μετά την 11/9/2001, με έμφαση στους επερχόμενους ΟΑ του Παρισιού 2024. Συγκεκριμένα, αναφέρεται σύντομα στις χαρακτηριστικές τεχνολογίες Ολυμπιακής Ασφάλειας, δηλαδή στο C4I της Αθήνας 2004, στο ψηφιακό τείχος του Πεκίνου 2008, στον Ολυμπιακό φράκτη του Λονδίνου 2012, στο αερόστατο *Simera* του Ρίο 2016, και στην τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου του Τόκιο 2020. Τέλος, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στις επικείμενες εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) στο Παρίσι 2024, όπως στην αλγοριθμική αναγνώριση προσώπου και στις προγνωστικές αναλύσεις μελλοντικής συμπεριφοράς, οι οποίες έχουν προκαλέσει πολλές αντιδράσεις. Αυτές νομιμοποιούν πλήρως τον «Καπιταλισμό της Παρακολούθησης» και εγείρουν σοβαρές ανησυχίες για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών και μετά το τέλος των Αγώνων. Συνοπτικά, το άρθρο με κριτική παγκοσμιοποιητική ανάλυση επιδιώκει να τεκμηριώσει ότι οι ΟΑ, που ιδίως μετά την 11/9/2001 αποτελούν τις μεγαλύτερες διοργανώσεις ασφάλειας σε περίοδο ειρήνης, μέσα σ' ένα καθεστώς εξαίρεσης που μονιμοποιείται, αποτελούν πεδία δοκιμής, βιτρίνας - επίδειξης και προώθησης σε παγκόσμια κλίμακα των τελευταίων τεχνολογιών ασφάλειας και παρακολούθησης. Γι' αυτό, λαμβάνοντας υπ' όψιν και το τεράστιο κόστος τους, η διοργάνωση των ΟΑ δεν είναι πλέον ελκυστική, και αναπτύσσεται ο προβληματισμός για καθαρούς εναλλακτικούς ΟΑ.

Λέξεις κλειδιά: Ολυμπιακοί Αγώνες (ΟΑ), ΟΑ Παρισιού 2024, Τεχνητή Νοημοσύνη (TN), Καπιταλισμός της Παρακολούθησης, αναγνώριση προσώπου

1. Εισαγωγή: Συνοπτική κοινωνικο-πολιτική προσέγγιση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων ως αγώνων ασφάλειας και παρακολούθησης

Με την ευκαιρία των επερχόμενων Ολυμπιακών Αγώνων στο Παρίσι το 2024, το άρθρο αυτό παρουσιάζει την εφαρμογή και εξέλιξη των τεχνολογιών μαζικού ελέγχου και παρακολούθησης στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες (ΟΑ) της πρώτης εικοσαετίας του 21ου αιώνα, στο πλαίσιο μιας κριτικής συγκριτικής ανάλυσης των παγκοσμιοποιητικών διαδικασιών «ασφαλιτικοποίησης». Εστιάζουμε την ανάλυσή μας στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες και όχι σε όλες τις μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις καθώς μια τέτοια επιλογή θα υπερέβαινε τους στόχους του παρόντος άρθρου, αλλά, κυρίως, λόγω του μεγέθους, της επιρροής και του γοήτρου των θερινών ΟΑ (Ferrari, 2023). Πράγματι, οι θερινοί ΟΑ, οι οποίοι μετά τις επιθέσεις στις ΗΠΑ στις 11/9/2001 έχουν πλέον καθιερωθεί ως οι μεγαλύτερες διοργανώσεις ασφάλειας σε περίοδο ειρήνης (Boyle, 2012, σελ. 394), λειτουργούν ως πεδία δοκιμής, βιτρίνας-επίδειξης και προώθησης σε παγκόσμια κλίμακα των τελευταίων τεχνολογιών ασφάλειας και παρακολούθησης. Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε σύντομα στις τεχνολογίες ασφάλειας και παρακολούθησης που προβλήθηκαν και χαρακτηρίσαν καθεμία ξεχωριστή διοργάνωση των θερινών Ολυμπιακών Αγώνων (ΟΑ): δηλαδή στο C4I της Αθήνας 2004, στις κάμερες του Πεκίνου 2008, στον φράκτη του Λονδίνου 2012, στο αερόστατο Simegra στο Ρίο 2016, και στην τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου στο Τόκυο 2020. Τέλος, δίνουμε μεγαλύτερη έμφαση και εξετάζουμε την προαναγγελθείσα εφαρμογή Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) στους ΟΑ στο Παρίσι 2024 με βάση τα επιχειρήματα των υποστηρικτών και επικριτών της, αλλά και τις ανησυχίες για τις επιπτώσεις της.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες (ΟΑ) έχουν καθιερωθεί ως το πιο σημαντικό παγκόσμιο αθλητικό γεγονός με παγκοσμιο-τοπικές επιπτώσεις σε πολλά θέματα (Roche, 2006). Όμως, μετά τη σφαγή στους ΟΑ του Μονάχου το 1972, αλλά κυρίως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ την 11/9/2001 (11/9), αναδύθηκε μια πολύ δύσκολη πρόκληση σχετική με την ασφάλειά τους, με αποτέλεσμα να έχουν ουσιαστικά μεταλλαχτεί σε «αγώνες ασφάλειας και παρακολούθησης». Η διοργάνωσή τους συνεπάγεται μια τεράστια επιχείρηση αντιτρομοκρατικής «ασφαλιτικοποίησης» (securitization), με αποτέλεσμα όλα τα θέματα της διοργάνωσης να προσεγγίζονται πρώτιστα και κύρια από τη σκοπιά της τρομοκρατικής απειλής (Bennet & Haggerty, 2011, σελ. 4-5). Στο πλαίσιο αυτό της «Ολυμπιακής ασφαλιτικοποίησης», υιοθετούνται και δοκιμάζονται οι τελευταίες τεχνολογίες ασφάλειας και πανοπτικού ελέγχου, επιβάλλεται η στρατικοποίηση (militarization) όχι μόνο του ολυμπιακού χωριού αλλά και ολόκληρης της διοργανώτριας πόλης και χώρας με επιδεικτική τοποθέτηση πυραυλικών συστημάτων, πτήση αερόστατων και μη επανδρωμένων αεροχημάτων, drones (Graham, 2010, σελ. 125). Η καθιέρωση της

«Ολυμπιακής ασφαλιτικοποίησης», δηλαδή της έκτακτης, αυταρχικής και νεοφιλελεύθερης πολιτικής ασφάλειας και παρακολούθησης των ΟΑ, νομιμοποιεί τη μαζική παρακολούθηση, την περιστολή της ελευθερίας κίνησης και των πολιτικών ελευθεριών με καταστολή των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας (Σαματάς, 2015). Αποτελεί μια αντιδημοκρατική κληρονομιά των ΟΑ ενάντια στις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες πολύ πέρα από το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα της διεξαγωγής τους (Ross & McDougall, 2022). Η υπερβολική και πανάκριβη «Ολυμπιακή ασφαλιτικοποίηση» υπαγορεύεται και επιβάλλεται: α. από την πανίσχυρη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ), β. τα διαπλεκόμενα παγκόσμια Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), που καλλιεργούν τη συνήθη προ-Ολυμπιακή υστερία τρόμου, και γ. το «Στρατιωτικο-Βιομηχανικό και Μιντιακό Συμπλέγμα Ασφάλειας και Παρακολούθησης» ή συνοπτικά του «Βιομηχανικού-Συμπλέγματος Παρακολούθησης» (“the Surveillance-Industrial Complex”), δηλαδή του συμπλέγματος στενής συνεργασίας των γιγαντιαίων εταιριών παραγωγής και διάδοσης ηλεκτρονικών οπλικών και πληροφοριακών συστημάτων με τις κρατικές αμυντικές και πολεμικές υπηρεσίες της Δύσης (ACLU, 2004· Barlett & Steele, 2007· Hayes, 2009· Boyle & Haggerty, 2009· Graham, 2010· Ball & Snider, 2013). Οι τεχνολογίες αυτές εξελίσσονται και τελειοποιούνται σε κάθε νέα διοργάνωση ως μια αναγκαία προληπτική αντιτρομοκρατική ασπίδα προστασίας, όχι μόνο στις Ολυμπιακές πόλεις αλλά και σ’ όλες σχεδόν τις μεγαλουπόλεις του κόσμου για να μπορούν να διοργανώνουν μεγάλα γεγονότα.¹

Για την κατανόηση των επιπτώσεων της Ολυμπιακής ασφάλειας και παρακολούθησης χρησιμοποιούμε την παγκοσμιοτοπική (glocal) ανάλυση για να αναδείξουμε τη διαπλοκή συμφερόντων γύρω από τα διοργάνωση των ΟΑ. Στο παγκόσμιο επίπεδο (global) διαπλέκονται μέσω του συντονισμού της ΔΟΕ, τα συμφέροντα του «Στρατιωτικο-Βιομηχανικού και Μιντιακού Συμπλέγματος Ασφάλειας και Παρακολούθησης» με τα συμφέροντα των κυβερνήσεων και τοπικών αρχών στο τοπικό επίπεδο (local), ανάλογα βέβαια με το είδος του καθεστώτος, των πολιτικών θεσμών, της κουλτούρας και της κοινωνίας πολιτών των χωρών διεξαγωγής των Αγώνων (Σαματάς, 2015).

Το «Βιομηχανικό-Σύμπλεγμα Παρακολούθησης» εκμεταλλεύεται κάθε μεγάλο γεγονός και διοργάνωση για να προωθήσει τα επικερδή πανοπτικά συστήματα σε μια παγκόσμια αγορά ασφάλειας. Κάτω από την τεράστια πίεση της ΔΟΕ, πολλά μέλη της οποίας έχουν κατηγορηθεί για διαφθορά, και με δεδομένη τη νεοφιλελεύθερη αντίληψη εμπορευματοποίησης (Corporate Watch, 2012) ή “Μακντοναλτοποίησης” των ΟΑ (Raghou,

¹ Η αντιτρομοκρατική στρατιωτικοποίηση των σύγχρονων μεγαλουπόλεων αντανάκλα την ανάπτυξη ενός νέο-φιλελεύθερου «αστεακού милитарισμού» για τον εντοπισμό τρομοκρατών και άλλων επαπειλούμενων κινδύνων μέσω συστημάτων παρακολούθησης υψηλής τεχνολογίας, στρατιωτικής προέλευσης και πολεμικής στρατηγικής (Graham, 2010, σελ. xii).

2012),² οι υποψήφιες και διοργανώτριες κυβερνήσεις γίνονται πρόθυμες ή αναγκάζονται να αγοράσουν τα πανάκριβα αυτά συστήματα ως μια συνολική λύση ασφάλειας όχι μόνο για τους ΟΑ αλλά και ως μια μακροπρόθεσμη επένδυση ενάντια στην εγκληματικότητα και τρομοκρατία, η οποία γίνεται αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ασφάλειας των μεγαλουπόλεων (Fussey & Coaffee, 2011). Έτσι, και με το γόητρο της Ολυμπιακής ασφάλειας, το συνεχώς διογκούμενο σύμπλεγμα κρατικών και ιδιωτικών εταιριών και υπηρεσιών ασφάλειας αναπτύσσει και προωθεί μια παγκόσμια αγορά ασφάλειας, τύπου McDonald's (McSecurity) και παρακολούθησης (McVeillance) (Ritzer, 1993· Samatas, 2013), δηλαδή τυποποιημένες πανοπτικές τεχνολογίες ασφάλειας, προσαρμοσμένες σε κάθε περίπτωση, όπως το σύστημα κάμερας κλειστού κυκλώματος CCTV που εξαπλώνεται ταχύτατα σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους παγκοσμίως (Norris & Armstrong, 1999· Ball & Webster, 2003). Οι Ολυμπιακές πανοπτικές τεχνολογίες προωθούνται στην παγκόσμια αγορά αδιακρίτως καθεστώτος, θεωρακίζοντας αυταρχικές κυβερνήσεις χωρών όπως η Κίνα και το Ιράν αλλά και δυτικών χωρών, ενισχύοντας τις «ανελεύθερες πρακτικές φιλελεύθερων καθεστώτων» (Bigo & Tsoukala, 2006), σε βάρος των ατομικών και πολιτικών ελευθεριών (Green, 2012).

Συνεπώς, οι Ολυμπιακοί Αγώνες γίνονται στο παγκόσμιο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο το πρακτικό και περιλάμπρο πεδίο δοκιμής, βιτρίνας και επίδειξης όλων των νέων συστημάτων ασφάλειας υψηλής τεχνολογίας. Τα συστήματα αυτά είναι εξαιρετικά προσοδοφόρα, αφού απορροφούν ένα σημαντικό μέρος του προϋπολογισμού των ΟΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου, αυξάνοντας υπερβολικά το συνολικό οικονομικό τους κόστος. Το εξωφρενικό κόστος της Ολυμπιακής ασπίδας ασφάλειας και παρακολούθησης συνδέεται με την εμπορευματοποίηση ή «Μακντοναλτοποίηση» των ΟΑ, αφού αποτελεί μια χρυσή ευκαιρία για τεράστια κέρδη και αυξημένο γόητρο για τις εταιρίες εφαρμογής της (Raghu, 2012). Πράγματι, από τους Αγώνες στην Ατλάντα 1996 και μετά την 11η Σεπτεμβρίου, οι ΟΑ ως παγκόσμιο αθλητικό γεγονός έχουν μεταλλαχτεί από τη βιομηχανία της ασφάλειας και του θεάματος σε ένα παγκόσμιο τηλεοπτικό θέαμα ασφάλειας και κατανάλωσης, με βάση το νέο-φιλελεύθερο δόγμα ασφάλειας. Το παγκόσμιο τηλεοπτικό κοινό των ΟΑ «διαπαιδαγωγείται» από τις διαφημίσεις των μεγάλων επιχειρήσεων - χορηγών ως καταναλωτής των συγκεκριμένων προϊόντων με το Ολυμπιακό σήμα των εταιριών αυτών, αλλά και εξοικειώνεται στην αναγκαιότητα της υπερβολικής ασφάλειας και παρακολούθησης. Έτσι η τηλεοπτική μετάδοση των ΟΑ λειτουργεί ενεργητικά ως μια «παιδαγωγική πλευρά της ηγεμονικής νέο-φιλελεύθερης πολιτικής που επαναδιατυπώνει το περιεχόμενο του αθλητισμού, της

2 Από το 1988 οι αμερικάνικες εταιρείες έχουν πληρώσει το 60% όλων των εξόδων των ΟΑ. Π.χ., για τους ΟΑ του Λονδίνου 2012, η ΔΟΕ εισέπραξε \$957 εκατομμύρια από 11 ιδιωτικές εταιρείες κυρίως αμερικάνικες, όπως η Coca-Cola, η McDonald's και η Visa (Raghu, 2012).

κουλτούρας, του έθνους και της δημοκρατίας μέσα από μια κυρίαρχη καπιταλιστική τάξη πραγμάτων» (Silk, 2011, σελ. 736).

Η «ΜακΝτοναλντοποίηση» των Ολυμπιακών Αγώνων, δηλαδή η νεοφιλελεύθερη μετάλλαξη των ΟΑ σε Αγώνες των μεγάλων επιχειρήσεων, αναπτύσσεται στο πλαίσιο του «καπιταλισμού της φιέστας» (celebration capitalism) και του «καπιταλισμού της παρακολούθησης» (surveillance capitalism). Ο όρος «καπιταλισμός της φιέστας» ή «εορταστικός καπιταλισμός (celebration capitalism) (Boykoff, 2016) περιγράφει ένα πολιτικο-οικονομικό σχηματισμό που χαρακτηρίζεται από ασύμμετρες συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, που ευνοούν τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώ επιρρίπτουν τον κίνδυνο στους φορολογούμενους. Για την Ολυμπιακή αυτή φιέστα, οι συνήθεις κανόνες της δημοκρατίας αναστέλλονται προσωρινά στο όνομα του υπερ-εμπορικού θεάματος που προβάλλεται από τα μέσα ενημέρωσης. Όλα προστατεύονται από ενισχυμένες δυνάμεις ασφαλείας που είναι υπεύθυνες για την πρόληψη της τρομοκρατίας, την εξουδετέρωση της πολιτικής διαφωνίας και γενικά για την προστασία των διοργανώσεων. Ο όρος αυτός ταιριάζει στην πολιτική οικονομία των σύγχρονων, αλλά οικονομικά ασύμφορων ΟΑ.

Ο «καπιταλισμός της παρακολούθησης» ή «πανοπτικός καπιταλισμός» ή «κατασκοπευτικός καπιταλισμός» (surveillance capitalism), όπως ορίζεται από τη Shoshana Zuboff (2019), είναι ένα νέος τύπος καπιταλισμού στην ψηφιακή εποχή που χαρακτηρίζεται από την εκτεταμένη αλγοριθμική συλλογή κι επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Big Data). Δηλαδή, με εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) για την παρακολούθηση της συμπεριφοράς, με προγνωστικές αναλύσεις (Predictive Data Analytics) και δημιουργία προγνωστικών προφίλ, και με στοχευμένη διαφήμιση υπαγορεύονται καταναλωτικές και όχι μόνο συμπεριφορές κι επιλογές με στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους των μεγάλων εταιριών, σε βάρος της ατομικής αυτονομίας και ιδιωτικότητας. Ο πανοπτικός καπιταλισμός αναδιαρθρώνεται και εξελίσσεται στους επερχόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες με τις τελευταίες εφαρμογές TN, καθώς αυτές συμβάλλουν στην πραγματοποίηση της «προσταγής της ορατότητας» όλων των συμμετεχόντων και χωρίς την συναίνεσή τους (Zuboff, 2020).

2. Σύντομη παρουσίαση των χαρακτηριστικών τεχνολογιών ασφάλειας και παρακολούθησης στους θερινούς ΟΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001

Το C4I στους ΟΑ της Αθήνας 2004

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας 2004 ήταν οι πρώτοι Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ. Η ΔΟΕ, το «Βιομηχανικό

Σύμπλεγμα Ασφάλειας και Παρακολούθησης», πολλές ξένες κυβερνήσεις, με πρώτη την κυβέρνηση των ΗΠΑ και μεγάλα διεθνή μέσα ενημέρωσης, ως υποτιθέμενοι Ολυμπιακοί εταίροι, εκμεταλλεύτηκαν τον τρομοκρατικό πανικό μετά την 11 Σεπτεμβρίου όχι μόνο για την επιτυχία των αγώνων αλλά και για τα δικά τους πολιτικο-οικονομικά συμφέροντα, απειλώντας ακόμη και την ακύρωση των Αγώνων (Tsoukala, 2006· Samatas, 2011a· Samatas, 2014, σελ. 33-37). Οι ελληνικές κυβερνήσεις εξαναγκάστηκαν να αγοράσουν ένα εξαιρετικά ακριβό, αλλά και αναξιόπιστο όπως αποδείχτηκε, σύστημα παρακολούθησης, όχι μόνο για τους Αγώνες αλλά και για μακροχρόνια μετα-ολυμπιακή χρήση κατά της τρομοκρατίας και του εγκλήματος, ακόμη και για τον έλεγχο της κυκλοφορίας (Σαματάς, 2016α, σελ. 83-94).

Οι ΟΑ της Αθήνας 2004 χρησιμοποιήθηκαν ως πεδίο δοκιμής της πολλά υποσχόμενης αντιτρομοκρατικής, ολοκληρωμένης υπερ-πανοπτικής τεχνολογίας, η οποία, όμως, τελικά απέτυχε να λειτουργήσει. Το σούπερ-πανοπτικό σύστημα ασφάλειας C4I που σημαίνει Command, Control, Communication, Computers and Intelligence αποτελείτο από ένα πλέγμα 1.283 διασυνδεδεμένων καμερών παρακολούθησης, οχημάτων, ακόμα και αερόστατου που συντόνιζε ένα συντονιστικό κέντρο εντολών. Οι Ολυμπιακές κάμερες, εγκατεστημένες ανά 50 μέτρα στους Ολυμπιακούς χώρους και ανά 100 περίπου μέτρα στους κεντρικούς δρόμους της Αθήνας, ήταν μέρος ενός περίπλοκου συστήματος ασφάλειας που είχε αρχικά κοστολογηθεί 255 εκατομμύρια ευρώ. Τα συστήματα καμερών CCTV ήταν συνδεδεμένα με ένα ολόκληρο δίκτυο κινητών συσκευών επικοινωνίας (TETRA), μεταδίδοντας εικόνες και ήχο σε πραγματικό χρόνο σε 22.160 μέλη προσωπικού ασφάλειας, οργανωμένα σε πέντε επιχειρησιακά κέντρα, και συντονισμένα από έναν κεντρικό σταθμό πληροφοριών ασφάλειας. Η ιδέα του συστήματος αυτού, στρατιωτικής προέλευσης που δοκιμάστηκε σε μικρή κλίμακα στους χειμερινούς ΟΑ 2002 στο Salt Lake, ήταν να παρέχει εικόνες και ενημερώσεις σε πραγματικό χρόνο σε ένα κέντρο ελέγχου, όπου οι ελεγκτές θα γνωρίζουν τι συμβαίνει σε όλους τους Ολυμπιακούς χώρους και σ' ολόκληρη τη μητροπολιτική περιοχή σε πραγματικό χρόνο, 24 ώρες την ημέρα. Το σύστημα θα μετέδινε ζωντανές εικόνες, ήχο, ενημερωμένα μετεωρολογικά δεδομένα και θα είχε ανοιχτή επικοινωνία με την αστυνομία, την πυροσβεστική, τις ειδικές δυνάμεις του στρατού και τα νοσοκομεία. Οι ελεγκτές θα ειδοποιούνταν ακόμη και αυτόματα κάθε φορά που ένας ανιχνευτής μετάλλων ή ένας χημικός ανιχνευτής ηχούσε σε μια τοποθεσία (Σαματάς, 2016α, σελ. 71-74).

Όμως το δαπανηρό «σούπερ -πανοπτικό» C4I δεν μπόρεσε να λειτουργήσει εγκαίρως στη διάρκεια των Αγώνων και έγινε ένας τεχνολογικός εφιάλτης (Samatas, 2007· Samatas, 2014, σελ. 15-23· Σαματάς, 2016β), προκαλώντας σκάνδαλα διαφθοράς με δωροδοκίες της Siemens σε Έλληνες αξιωματούχους (Τέλλογλου, 2009· Samatas, 2014, σελ. 41-61) και υποκλοπές των τηλεφωνικών επικοινωνιών της ελληνικής κυβέρνησης μάλλον από την NSA

(Samatas, 2010· Σαματάς, 2016α, σελ. 97-159). Ως εκ τούτου, η ασφάλεια των τελευταίων Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας βασίστηκε σε συμβατικά αστυνομικά και στρατιωτικά μέσα (Samatas, 2014, σελ. 29-30).

Τελικά, οι επιτυχημένοι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας του 2004, που κόστισαν περίπου 1,5 δις \$ και συνέβαλαν στην πτώχευση της χώρας (Σαματάς, 2015, σελ. 165-168), ήταν στην πραγματικότητα πιο ασφαλείς όχι λόγω του πιο δαπανηρού «υπερ-πανοπτικού» C4I, αλλά, ουσιαστικά, λόγω των φιλικών σχέσεων της Ελλάδας με αραβικά έθνη, με Παλαιστίνιους και τις ισραηλινές αρχές και ιδιαίτερα με τη μη στρατιωτική εμπλοκή της χώρας στον πόλεμο στο Ιράκ (Samatas, 2014, σελ. 147).

Η «Χρυσή Ασπίδα» και το «Μέγα Τείχος προστασίας» στους ΟΑ του Πεκίνο 2008

Η ασφαλιτικοποίηση των ΟΑ του Πεκίνου 2008 βασίστηκε στο γιγαντιαίο σύστημα παρακολούθησης «Χρυσή Ασπίδα» (Golden Shield), συμπεριλαμβανομένου και του περιβόητου συστήματος κυβερνο-παρακολούθησης του διαδικτύου «Μέγα Τείχος Προστασίας» (Great Firewall) (Samatas, 2011 b).

Η «Χρυσή Ασπίδα» περιλάμβανε, μεταξύ άλλων 300.000 κάμερες CCTV με λογισμικό αναγνώρισης προσώπου μόνο στην πρωτεύουσα (Boyle, 2012). Ήταν δικτυωμένη με μια γιγαντιαία ψηφιακή βάση δεδομένων, ικανή να παρακολουθεί τους πολίτες και επισκέπτες των ΟΑ στους δρόμους του Πεκίνου, και σε απευθείας σύνδεση να ακούει τις τηλεφωνικές κλήσεις τους αλλά και να ελέγχει τις καταναλωτικές συναλλαγές τους (Moehel, 2008). Σύμφωνα με την Naomi Klein (2008a & b), η «Χρυσή Ασπίδα» παρακολουθούσε και μετά τους Αγώνες τους Κινέζους πολίτες όλο το εικοσιτετράωρο, υποκλέπτοντας τις τηλεφωνικές συνομιλίες τους με τα περιβόητα βαλιτσάκια υποκλοπών κατασκευασμένα από τις Ericsson and Nokia Siemens (McMillan, 2007). Όλες οι κινήσεις παρακολουθούνται εκτός από τις κάμερες και από χιλιάδες πληροφοριοδότες εθελοντές στις γειτονιές, και σε όλα τα ξενοδοχεία του Πεκίνου παρακολουθούνται οι επικοινωνίες και το internet. Επίσης, σε όλα τα ταξί λειτουργεί ειδικό σύστημα παρακολούθησης GPS των επιβατών (Klein, 2008). Παράλληλα με τα εισιτήρια των ΟΑ που ήταν εφοδιασμένα με ηλεκτρονικό τσιπ RFID ταυτοποίησης των θεατών, δημιουργήθηκε μέσω των νέων εθνικών ταυτοτήτων μια τεράστια βάση προσωπικών δεδομένων με ονόματα, φωτογραφίες, διεύθυνση παραμονής, το ιστορικό της εργασίας και τα βιομετρικά δεδομένα για περίπου 1,3 δις. πρόσωπα (Lyon & Topak, 2013).

Ως αποτέλεσμα οι ΟΑ στο Πεκίνο δεν συνέβαλαν στον εκδημοκρατισμό του καθεστώτος, αλλά στον εκσυγχρονισμό και στην ενδυνάμωση του κινέζικου αυταρχικού καθεστώτος ασφάλειας και παρακολούθησης με ακόμα πιο αποτελεσματικά συστήματα

πανοπτικού ελέγχου του πληθυσμού και του διαδικτύου. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι ελευθερίες στην Κίνα αποδυναμώθηκαν και γενικά οι ΟΑ του Πεκίνου άφησαν μια αρνητική παρακαταθήκη για τους επόμενους ΟΑ (Xiaobo, 2008· Ross & McDougal, 2022).

Ο Ολυμπιακός φράκτης των ΟΑ του Λονδίνου 2012

Το πιο χαρακτηριστικό μέτρο ασφάλειας και παρακολούθησης των ΟΑ 2012 στο Λονδίνο ήταν ο Ολυμπιακός φράκτης μήκους 17,5 χιλιομέτρων με 900 κάμερες όρασης ημέρας και νύχτας, περιτυλιγμένος με ηλεκτροφόρα καλώδια 5.000 volt, και σύρματα με ξυράφια, ο οποίος έδινε την αίσθηση μιας φυλακής στο Ολυμπιακό χωριό αντί ενός πανηγυρικού αθλητικού χώρου (Fussey & Coaffee, 2011). Ο φράκτης αυτός είναι μοντέλο ασφάλειας για τα σύνορα πολλών κρατών ενάντια στην παράνομη μετανάστευση.

Όμως, στους Αγώνες αυτούς, όπως συμβαίνει συνήθως σε όλους, προηγήθηκε αναγκαστική εκτόπιση για κατοίκους και υποχρεωτική έξωση ομάδων Ρομά/Τσιγγάνων από τις τοποθεσίες τους λόγω της υποχρεωτικής εντολής αγοράς των τόπων αυτών για τη διοργάνωση των ΟΑ (Fussey et al., 2011).

Συνοπτικά, οι ΟΑ του Λονδίνου άφησαν πίσω τους, εκτός από τον περιβόητο φράκτη, ένα «κράτος ασφάλειας έτοιμο για καταστολή» και πέρα από τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις, σε ολόκληρο το Λονδίνο, με καινοτόμους και βελτιωμένους πολιτικούς και στρατιωτικούς τρόπους ελέγχου, νέα πρότυπα λειτουργίας και ποινικής αντιμετώπισης για τη φυσική ασφάλεια, κ.ά. με σημαντικές επιπτώσεις στις ελευθερίες των μελλοντικών γενεών (Ross & McDougall, 2022).

Το αερόστατο “Simera” στους ΟΑ στο Ρίο 2016

Στους ΟΑ 2016 του Ρίο στη Βραζιλία, η αμερικανική εταιρεία Logos Technologies, εξειδικευμένη στις πολεμικές τεχνολογίες, είχε προμηθεύσει στις αρχές του Ρίο το αερόστατο «Simera», παρόμοιο με αυτό που είχε βοηθήσει τα αμερικάνικα στρατεύματα στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, και το οποίο μπορούσε να μεταδίδει εικόνες σε πραγματικό χρόνο 200 μέτρα από το έδαφος (Ferrari, 2023, σελ. 76).

Τα αερόστατα ή αερόπλοια έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούνται σε όλους σχεδόν τους ΟΑ από το «Hinderburg» στους ΟΑ του Βερολίνου 1936 ως μια επιδεικτική Ολυμπιακή ασπίδα ασφάλειας. Αερόπλοιο τύπου Zeppelin, παρόμοιο με αυτό των ΟΑ της Ατλάντα 1996, χρησιμοποιήθηκε και στην Αθήνα 2004, πραγματοποιώντας 38 πτήσεις, έως και 16 ώρες το 24ωρο, με συνολική διάρκεια πτήσης 200 ώρες, παρέχοντας ζωντανή εναέρια υποστήριξη στο Ολυμπιακό Κέντρο Ασφάλειας (Σαματάς, 2016, σελ. 76-77).

Το αερόστατο «Simerá» μαζί με άλλα μέτρα, όπως η δημιουργία, το 2011, του Ειδικού Τμήματος Ασφαλείας για Μείζονα Γεγονότα (Secretaria Extraordinária de Segurança para Grandes Eventos) και οι αντιτρομοκρατικοί νόμοι στόχευαν αποκλειστικά και βίαια τις φτωχές μειονότητες στις φαβέλες, με αποκορύφωμα την αστυνομική κατάληψή τους δύο μέρες πριν την έναρξη των Αγώνων (Mendes, 2016). Γι' αυτό ακτιβιστές με βάση εκτενώς τεκμηριωμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποκάλεσαν τους ΟΑ του Ρίο «Αγώνες αποκλεισμού και επίθεσης εναντίων των φτωχών», αυξάνοντας τις κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των πλουσίων της πόλης και των φτωχών κατοίκων στις φαβέλες (Ferrari, 2023).

Οι βιομετρικές κάμερες στους ΟΑ του Τόκιο 2020

Οι “χορωνόπληκτοι” Ολυμπιακοί Αγώνες 2020 του Τόκιο λόγω των υψηλών κινδύνων μετάδοσης του ιού διεξήχθησαν από τις 23 Ιουλίου μέχρι και τις 8 Αυγούστου 2021, και οι Παρα-Ολυμπιακοί από τις 24 Αυγούστου έως τις 5 Σεπτεμβρίου 2021 (Σαματάς, 2021).

Ήταν οι πρώτοι ΟΑ στη σύγχρονη ιστορία που εφάρμοσαν κάμερες με την τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου ως μέτρο ασφάλειας για αθλητές και διαπιστευμένο προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων δημοσιογράφων, εθελοντών και χορηγών (Duckworth & Krieger, 2021, σελ.1). Πράγματι, οι αρχές ασφαλείας εφάρμοσαν μαζικά βιομετρικές τεχνολογίες αναγνώρισης προσώπου, αισθητήρες παρακολούθησης στα ρούχα και GPS για να παρακολουθούν τις κινήσεις των επισκεπτών και ξένων δημοσιογράφων όσο θα βρίσκονται στην Ιαπωνία, αλλά και πιλοτικές εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) μέσα και γύρω από τους χώρους του Ολυμπιακού χωριού για την ταυτοποίηση των περίπου 300.000 προσωπικού των Αγώνων. Υπήρξε, επίσης, ολοκληρωμένη παρακολούθηση της προκυμαίας του Τόκιο με ειδικά μπαλόνια εξοπλισμένα με κάμερες παρακολούθησης οχημάτων, με σύστημα βιομετρικής αναγνώρισης προσώπων και άλλες τεχνολογίες ανίχνευσης ασυνήθιστης συμπεριφοράς.

Οι ΟΑ του Τόκιο αναμφίβολα χρησίμευσαν ως καταλύτες για την ανάπτυξη μιας ακόμη πιο εξελιγμένης τεχνολογίας παρακολούθησης με TN, η οποία υπό το πρόσχημα του ελέγχου της λοίμωξης εντατικοποιήθηκε περαιτέρω μετά τους Αγώνες, και θα τελειοποιηθεί στους Αγώνες 2024 στο Παρίσι (Ferrari, 2023, σελ. 86).

3. Η Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) στους ΟΑ του Παρισιού 2024

Η υπόσχεση της TN για την ασφάλεια των ΟΑ του Παρισιού 2024

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Παρισιού θα πραγματοποιηθούν από τις 26 Ιουλίου έως τις

11 Αυγούστου 2024 και στη συνέχεια οι Παρα-Ολυμπιακοί Αγώνες από τις 28 Αυγούστου έως τις 8 Σεπτεμβρίου. Σύμφωνα με την Οργανωτική Επιτροπή στις 26 Ιουλίου 2024, ακριβώς στις 20:24 (τοπική ώρα) θα ξεκινήσει η πρωτοποριακή ανοιχτή τελετή έναρξης, η οποία για πρώτη φορά στην ιστορία των ΟΑ θα διεξαχθεί έξω από το Ολυμπιακό Στάδιο. Η παρέλαση των αθλητών με τις αποστολές των χωρών που θα πάρουν μέρος στους Αγώνες θα γίνει μέσα στον ποταμό Σηκουάνα σε μια διαδρομή έξι χιλιομέτρων με 160 περίπου καραβάκια που καθημερινά μεταφέρουν τουρίστες στο ποτάμι.³ Οι διοργανωτές σχεδιάζουν να εγκαταστήσουν την Ολυμπιακή φλόγα στον Πύργο του Άιφελ, αν και όχι στην κορυφή του μνημείου, και υπολογίζουν ότι σχεδόν μισό εκατομμύριο κόσμος θα παρακολουθήσει αυτό το φαντασμαγορικό θέαμα που ετοιμάζουν, ενώ στη διάρκεια των Αγώνων αναμένεται να επισκεφθούν το Παρίσι 16 εκατομμύρια τουρίστες (Σπανέα, 2023).

Όμως η ανοιχτή αυτή τελετή έναρξης αποτελεί μεγάλο πονοκέφαλο ασφάλειας, γι' αυτό αποφασίστηκε οι θεατές με ελεύθερη πρόσβαση να μειωθούν κατά διακόσιες χιλιάδες σε προκαθορισμένους χώρους, τρία άτομα ανά τετραγωνικό μέτρο, για να μπορούν να ελεγχθούν. Επίσης, η τελετή έναρξης των Παρα-Ολυμπιακών αγώνων θα γίνει στα Ηλύσια Πεδία, πάλι δηλαδή εκτός Ολυμπιακού Σταδίου (Φιλέρης, 2023).

Όπως σε όλους τους προηγούμενους ΟΑ, το βάρος της ασφάλειας ανέλαβαν η αστυνομία και ο στρατός, έτσι και η Γαλλία θα αναπτύξει 35.000 άτομα ασφαλείας και στρατιωτικού προσωπικού για να προστατεύσει την Ολυμπιακή τελετή έναρξης από παραδοσιακές και νέες απειλές. Παράλληλα με τις κλασσικές απειλές τρομοκρατίας, ο Γάλλος υπουργός Εσωτερικών Gerald Darmanin δεν απέκλεισε και μια «ενδεχόμενη» επίθεση με drones φορτωμένων με εκρηκτικά στην τελετή έναρξης «ως μια εντελώς νέα απειλή». Γι' αυτό γαλλικές εταιρείες σχεδιάζουν ένα αντι-drone σύστημα που λέγεται ότι έχει την ικανότητα να ανιχνεύει και να καταρρίπτει μικρά drones.⁴ Έτσι, η γαλλική αστυνομία εξοπλίστηκε με ειδικά όπλα που μπορούν να αποκρούσουν επίθεση από drones και μάλιστα σε ύψος 1.000 μέτρων! (Palmer, 2023· Φιλέρης, 2023).

Σύμφωνα με τους διοργανωτές, η Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) υπόσχεται να συμβάλει στην καλύτερη διοργάνωση των ΟΑ του Παρισιού 2024 με πλήθος υπηρεσιών. Σε σχετική ερώτηση του συγγραφέα προς το ChatGPT, αυτό απάντησε ότι οι υποσχόμενες υπηρεσίες της TN στους ΟΑ 2024 είναι συνοπτικά:

³ Στους ΟΑ Παρίσι 2024 αναμένεται να πάρουν μέρος 206 ολυμπιακές αποστολές και 182 παραολυμπιακές, με συνολικά, 15.000 αθλητές και αθλήτριες. Τα ολυμπιακά αθλήματα θα είναι 32 και τα παρα-ολυμπιακά 22. Θα πραγματοποιηθούν 869 αγωνίσματα, τα οποία θα υποστηρίξουν 45.000 εθελοντές. Τα εισιτήρια θα αγγίξουν τα 13.000.000 και μόνο οι θεατές στη διαδρομή της Φλόγας υπολογίζονται σε 15.000.000 (Σπανέα, 2023).

⁴ Η γαλλική κυβέρνηση έχει ήδη δεσμεύσει 350 εκατομμύρια ευρώ για την καταπολέμηση των drones με δυνατότητα εμπλοκής ή χρήσης λέιζερ (Palmer, 2023).

«1. ανάλυση απόδοσης αθλητών, 2. προγνωστικές αναλύσεις (Predictive Analytics), 3. στοχευμένη ασφάλεια, επιτήρηση και παρακολούθηση, 4. αυτόματη μετάφραση γλωσσών, 5. προγραμματισμός συμβάντων, εκδηλώσεων, μεταφοράς, κυκλοφορίας, εφοδιασμού κ.λπ., 6. εξατομικευμένες υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των θεατών, 7. παραγωγή προγραμμάτων και περιεχομένου για τα ΜΜΕ και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ). Επίσης η ΤΝ μπορεί να συμβάλει: 8. στην αγορά εισιτηρίων και στον έλεγχο πρόσβασης των θεατών, της ροής του πλήθους, μείωση της συμφόρησης, κλπ. 9. σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας, 10. στην οικολογική βιωσιμότητα, βελτιστοποιώντας τη χρήση και κατανάλωση ενέργειας στη διαχείριση απορριμμάτων κ.ά., 11. Στην πρόβλεψη καιρού, 12. Στους ελέγχους ενάντια στη φαρμακο-διέγερση (Anti-Doping Control) για τον εντοπισμό ύποπτων μοτίβων ή ανωμαλιών στην απόδοση ή στη συμπεριφορά των αθλητών, κ.ά.» (ChatGPT, 10 Νοεμβρίου 2023).

Επιπλέον, οι διοργανωτές ανήγγειλαν ότι εξειδικευμένοι αλγόριθμοι θα επεξεργάζονται δεδομένα από τους χώρους διεξαγωγής των Αγώνων για να χρησιμοποιηθούν σε διάφορες τηλεοπτικές εφαρμογές, όπως, π.χ., για την αυτόματη επιλεγμένη προβολή αθλημάτων και την άμεση ενημέρωση των τηλεθεατών με την επιτάχυνση της παραγωγής περιεχομένου του τηλεοπτικού προγράμματος. Επίσης, έχουν αποκαλυφθεί σχέδια για τη χρήση ΤΝ για την προστασία των αθλητών από τη διαδικτυακή διαπόμπευση στα ΜΚΔ, με την έγκαιρη ανίχνευση και επισήμανση σοβαρών απειλών εναντίον αθλητών. Το εργαλείο αυτό θα επιτρέπει στις πλατφόρμες των ΜΚΔ να διαγράφουν τη διαδικτυακή δυσφήμιση ή τις απειλές προτού τις δει ο αθλητής (Burke, 2023).

Ολυμπιακή βιντεο-παρακολούθηση με δυνατότητες ΤΝ στους ΟΑ του Παρισιού 2024

Εκτός από τις παραπάνω υποσχόμενες υπηρεσίες της ΤΝ, η Γαλλία είναι η πρώτη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) που νομιμοποίησε την βιντεο-παρακολούθηση με αλγοριθμικές εφαρμογές ΤΝ, για να ανταποκριθεί στη μεγαλύτερη πρόκληση ασφάλειας στην ιστορία της, δηλαδή στους ΟΑ 2024. Η γαλλική Εθνοσυνέλευση ψήφισε στα τέλη Ιανουαρίου 2023 με συντριπτική πλειοψηφία υπέρ ενός νόμου («Loi JO 2024») που επιτρέπει τη χρήση της βιντεο-παρακολούθησης με «έξυπνες ή επαυξημένες» κάμερες (Caméras dites «intelligentes» ou «augmentées») κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης των ΟΑ και μέχρι το 2025. Στο Ολυμπιακό χωριό θα λειτουργούν 400 κάμερες βιντεο-παρακολούθησης με ΤΝ με αυτόματη καταγραφή και αναγνώριση προσώπων (Guerrini, 2023).⁵

⁵ Οι κάμερες αυτές θυμίζουν το όλο ζήτημα των Ολυμπιακών καμερών στους ΟΑ της Αθήνας 2004 και ιδίως για τη χρήση τους μετά το τέλος των Αγώνων (βλ. Σαματάς, 2016α, σελ. 181-211).

Η γαλλική αρχή προστασίας δεδομένων CNIL προσδιόρισε τη διαφορά μεταξύ «επαυξημένης» και βιομετρικής κάμερας ορίζοντας ότι:

Ο όρος «επαυξημένη» βιντεοπαρακολούθηση χρησιμοποιείται εδώ για να αναφερθεί σε κάμερες με σχετική αλγοριθμική επεξεργασία που υλοποιείται από λογισμικό, επιτρέποντας την αυτόματη ανάλυση... των εικόνων σε πραγματικό χρόνο και διαρκώς. Πρόκειται για μια τεχνολογία γνωστή ως ‘‘computer vision’’, η οποία είναι ένας από τους κλάδους της ΤΝ και συνίσταται στον εξοπλισμό συστημάτων με δυνατότητες ψηφιακής ανάλυσης εικόνας, με την εξαγωγή πληροφοριών όπως η αναγνώριση προτύπων, η ανάλυση κινήσεων, η ανίχνευση αντικειμένων, ή ακόμη και συμπεριφορών... με πιθανολογικό τρόπο ...που καθορίζονται εκ των προτέρων από τους σχεδιαστές και τους χρήστες... Οι «επαυξημένες» συσκευές βιντεοπαρακολούθησης που εξετάζονται εδώ διαφέρουν από την επεξεργασία βιομετρικών δεδομένων (και πιο συγκεκριμένα από τις συσκευές αναγνώρισης προσώπου), διότι: α. δεν επεξεργάζονται διαρκώς τα φυσικά, φυσιολογικά ή συμπεριφορικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων, (αλλά) για παράδειγμα, μια «επαυξημένη» συσκευή κάμερας μπορεί να καταγράφει το δρόμο για να εντοπίζει κατηγορίες, όπως διερχόμενα αυτοκίνητα, ποδήλατα, μοτοσικλέτες. β. δεν έχουν πάντοτε ως σκοπό τη μοναδική ταυτοποίηση των ενδιαφερόμενων προσώπων, δηλαδή την αναγνώρισή τους από τη μία κάμερα στην άλλη, (αλλά να) μπορεί να διαχωρίζει τους ανθρώπους σε ένα χώρο ανάλογα με την ηλικία τους ή να εντοπίζει έναν καυγά ή μια επικίνδυνη συμπεριφορά μέσα στο πλήθος (Βέρας, 2023).

Ο νόμος με το επίμαχο άρθρο 7 επιτρέπει σε προγράμματα ΤΝ να συλλέγουν και να αναλύουν σε πραγματικό χρόνο προσωπικά βιομετρικά δεδομένα και την κίνηση του σώματος από δημόσιες κάμερες ασφαλείας σε όλη την πόλη, προκειμένου ν’ ανιχνεύουν «προκαθορισμένα συμβάντα» ύποπτης ή μη φυσιολογικής συμπεριφοράς και μετακίνησης ή μη προγραμματισμένης συγκέντρωσης πλήθους και να αποφασίζουν αν είναι φυσιολογικά ή ύποπτα. Το ποιος καθορίζει το «φυσιολογικό» και το «μη ύποπτο» είναι βέβαια ασαφές, όπως και τα κριτήρια για τον καθορισμό αυτό (Βέρας, 2023). Επτακόσια περίπου εξελιγμένα λογισμικά που ανιχνεύουν και την παραμικρή κίνηση, εγκαταλελειμμένα αντικείμενα, ακόμα και πρόσωπα οργισμένων φιλάθλων, έχουν προταθεί από διάφορες γαλλικές και διεθνείς εταιρείες για να επιλεγούν από την γαλλική οργανωτική επιτροπή των Αγώνων. Τα διάφορα λογισμικά παρακολούθησης που θα επιλεγούν θα κοστίσουν πακτωλό εκατομμυρίων, αλλά, όπως συνήθως συμβαίνει σε όλους τους ΟΑ, θα χρησιμοποιηθούν από τη γαλλική κυβέρνηση με βάση την «Ολυμπιακή κατάσταση εξαίρεσης» και μετά τους Αγώνες, το λιγότερο μέχρι τον Μάρτιο του 2025 (Zirin & Boykoff, 2023).

Το Συνταγματικό Δικαστήριο της Γαλλίας επικύρωσε τον επίμαχο νόμο δύο μήνες αφότου η Εθνοσυνέλευση ενέκρινε τη χρήση καμερών παρακολούθησης με ΤΝ κατά τη

διάρκεια των Αγώνων, και αφού προηγουμένως ο Γάλλος υπουργός εσωτερικών Gérard Darmanin διαβεβαίωσε ότι «δεν πρόκειται για τη στόχευση αυτού ή εκείνου του ατόμου, αλλά ατόμων που αντιστοιχούν σε αναφορές και κατηγορίες για βίαιες χειρονομίες όπως ο βανδαλισμός δημόσιας περιουσίας» (Palmer, 2023). Στο διάταγμα εφαρμογής του νέου νόμου που δημοσιεύτηκε τέλη Αυγούστου 2023 νομιμοποιείται η αυτοματοποιημένη βιντεοπαρακολούθηση (AVS). Αλγόριθμοι TN θα επιτρέπουν την ταχεία ανάλυση μεγάλων όγκων φωτογραφικού υλικού βίντεο από τις 700 περίπου κάμερες τοποθετημένες σε όλη την πόλη, αλλά και από drones, για τον εντοπισμό περιέργων κινήσεων ή ασυνήθιστης συμπεριφοράς ατόμων ή πλήθους ή για οποιαδήποτε συγκέντρωση περισσότερων από 300 άτομα, καθώς και για να εντοπίζουν «προκαθορισμένα γεγονότα» (événements prédéterminés) ή ύποπτα αντικείμενα, όπως εγκαταλελειμμένες τσάντες, αλλά και πυρκαγιές και οτιδήποτε άλλο μπορεί να προκαλέσει κόκκινες σημαίες συναγερμού που θα μπορούσαν να απειλήσουν τη δημόσια τάξη. Το υλικό από τις κάμερες δεν θα παρακολουθείται από επόπτες, όπως γινόταν μέχρι σήμερα, αλλά εισάγεται απευθείας στο σύστημα, το οποίο το αντιπαραβάλλει με τα προκαθορισμένα μοτίβα και σημαίνει συναγερμό κάθε φορά που εντοπίζει κάποιο από αυτά. Τότε ο χειριστής αξιολογεί την ειδοποίηση και ενεργοποιεί τη διαδικασία άμεσης επέμβασης των αρμοδίων αρχών (Βέρας, 2023). Το σύστημα θα παραμείνει ενεργό επίσημα μέχρι τον Μάρτιο του 2025, έξι μήνες μετά το τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων (Guerrini, 2023).

Οι υποστηρικτές και επικριτές του Νόμου για τη βιντεοπαρακολούθηση με TN στους ΟΑ 2024 στο Παρίσι

Το ισχυρότερο επιχείρημα των υποστηρικτών του νόμου, μελών της Εθνοσυνέλευσης που ανήκουν στο κόμμα του Μακρόν Renaissance, είναι το ότι η αλγοριθμική βιντεοπαρακολούθηση, δηλαδή οι κάμερες που λειτουργούν με TN και διασύνδεση με τράπεζες μεγάλων δεδομένων (Big Data) για την ανάλυση, πρόγνωση και διαχείριση υπόπτων συμβάντων κινδύνου, θα μπορούσαν να είχαν βοηθήσει ώστε να αποτραπούν: α. οι εκρήξεις βομβών έξω από το Στάδιο Σεν Ντενί το 2015 πριν από τον φιλικό αγώνα ποδοσφαίρου ανάμεσα στη Γαλλία και τη Γερμανία, και η τρομοκρατική επίθεση, η οποία κατέληξε στο μακελειό στο θέατρο Μπατακλάν, στις 13 Νοεμβρίου 2015 με 130 νεκρούς και 400 τραυματίες, β. η επίθεση της 14ης Ιουλίου στη Νίκαια το 2016, αναγνωρίζοντας ως ύποπτες τις κινήσεις ενός φορτηγού που χρησιμοποιήθηκε για να χτυπήσει ένα πλήθος με 86 νεκρούς, και γ. το χάος στη μετακίνηση των φιλάθλων, και οι επιθέσεις και ληστείες σε βάρος τους στον τελικό του Champions League ανάμεσα στη Λίβερπουλ και τη Ρεάλ Μαδρίτης στο Παρίσι στις 28 Μαΐου 2022 (French, 2023).

Ο νέος νόμος έχει ήδη τεθεί σε ισχύ μέχρι το τέλος του 2025 και η επικύρωσή του από το ανώτατο συνταγματικό δικαστήριο της Γαλλίας υπήρξε πλήγμα για τους ακτιβιστές προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των ελευθεριών (O'Carrol 2023). Οι κύριες αντιδράσεις που έχουν εκδηλωθεί επικεντρώνονται «στη μάλλον πειραματική λειτουργία του συστήματος μέχρι τον Ιούλιο του 2025, στην ενδεχόμενη γενίκευση της λειτουργίας αυτής σε πάσης φύσεως πολιτιστικές εκδηλώσεις, στην απουσία σαφούς πλαισίου για το τι συνιστά «προκαθορισμένο γεγονός», και τελικά «στην πλήρη παράδοση της καθημερινότητας των πολιτών σε έναν αλγόριθμο» (Βέρας, 2023). Η Διεθνή Αμνηστία και το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και άλλες ΜΚΟ έχουν προειδοποιήσει ότι η αλγοριθμική τεχνολογία βιντεοπαρακολούθησης δεν έχει ακόμη αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα λειτουργίας και οδηγεί συχνά σε εσφαλμένη αναγνώριση ανθρώπων και παράνομη σύλληψη. Επίσης, το σύστημα αυτό «δεν έχει όρια ως προς τον δημόσιο χώρο που καταγράφει, ως προς την ταχύτητα ανάλυσης της εικόνας που λαμβάνει, ως προς τα πρόσωπα που επιτηρεί και – κυρίως – ως προς τις συμπεριφορές που αναγνωρίζει ως «ύποπτες» ή «μη φυσιολογικές».⁶ Οι οργανώσεις αυτές επισημαίνουν ότι ο τρόπος με τον οποίο η TN καθορίζει ποια είναι η μη φυσιολογική ή προβληματική συμπεριφορά είναι συχνά πολύ επηρεασμένος από ρατσιστικά τεκμήρια, με βάση το γεγονός ότι η TN έχει δείξει εξαιρετικά υψηλά ποσοστά εσφαλμένης αναγνώρισης έγχρωμων ατόμων (Guerrini, 2023). Γενικά σύμφωνα με τους επικριτές, η TN κινδυνεύει να αυτοματοποιήσει τις διακρίσεις εναντίον κοινοτήτων που έχουν ήδη υπερβολική αστυνόμευση, και να «επιτρέψει στην (αστυνομία) να κρύβεται πίσω από έναν αλγόριθμο», αφού «ένας αλγόριθμος εκπαιδεύεται να μαθαίνει και να αναγνωρίζει συγκεκριμένα αντικείμενα και μοτίβα συμπεριφοράς σύμφωνα με τα δεδομένα που τον τροφοδοτούν πηγές κυρίως της αστυνομίας» (Guerrini, 2023).

Στον ισχυρισμό της γαλλικής κυβέρνησης ότι ο νόμος δεν επιτρέπει τη συλλογή βιομετρικών δεδομένων, πληροφοριών σχετικά με τα φυσικά χαρακτηριστικά και την ταυτοποίηση μεμονωμένων ανθρώπων, όπως δακτυλικά αποτυπώματα ή DNA, η Διεθνή Αμνηστία θεωρεί ότι: «... οι αλγόριθμοι θα αξιολογούν τις συμπεριφορές αναλύοντας σωματικά και συμπεριφορικά δεδομένα, τα οποία αποτελούν προσωπικά δεδομένα που υπόκεινται στο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και τα οποία πρέπει να προστατεύονται». Επίσης, ακτιβιστές της μαχητικής οργάνωσης La Quadrature du Net για τα ψηφιακά δικαιώματα που αντιτίθεται στον νέο νόμο, αντικρούουν την κυβέρνηση, δηλώνοντας, «... στην πραγματικότητα, η βιντεο-παρακολούθηση με TN μπορεί να αναγνωρίσει αυτόματα

⁶ «Αυτό θα μπορούσε να είναι, για παράδειγμα, ο εντοπισμός κάποιου που τρέχει, κάποιος που δεν κινείται, ... ένα πρόσωπο που είναι καλυμμένο, κάποιος που κάνει γκράφιτι—πολλά διαφορετικά πράγματα», είπε ο Alouette, ψευδώνυμο ενός ακτιβιστή της γαλλικής ομάδας ψηφιακών δικαιωμάτων που αντιτίθεται στον νέο νόμο, La Quadrature du Net, και ο οποίος δεν ήθελε να κατονομαστεί λόγω ανησυχιών για την προστασία της ιδιωτικής του ζωής (Guerrini, 2023).

κάποιον λόγω των φυσικών του χαρακτηριστικών, με τη μόνη πραγματική διαφορά μεταξύ της πρόσφατα εγκεκριμένης τεχνολογίας και της αναγνώρισης προσώπου να είναι ότι ο αλγόριθμος εστιάζεται στο σώμα και όχι στο πρόσωπο. Για εμάς, και αυτή είναι βιομετρική τεχνολογία». Σύμφωνα επίσης με τους ίδιους, η πρόσφατα νομιμοποιημένη παρακολούθηση θα πλήττει τις πολιτικές ελευθερίες, στοχοποιώντας άδικα ακτιβιστές εναντίον των ΟΑ, και άλλους διαδηλωτές για το κλίμα, κ.λπ.. Όμως, περισσότερο θα πλήξει τους ανθρώπους που περνούν τον περισσότερο χρόνο σε δημόσιο χώρο και που τείνουν να είναι τα φτωχότερα μέλη της κοινωνίας - ζητιάνοι, άστεγοι ή μετανάστες που πουλάνε τα προϊόντα τους στο δρόμο (Guerrini, 2023· French, 2023).

Η Danielle Simonnet, μέλος του κόμματος La France Insoumise (Ανυπόταχτη Γαλλία) δήλωσε: «Ο νόμος καταδεικνύει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν πρόσχημα για την επιτάχυνση μιας πολιτικής γενικευμένης παρακολούθησης». Πρόσθεσε ότι ο νόμος «αποτελεί επίθεση στα δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή, στο δικαίωμα διαμαρτυρίας και στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και της έκφρασης, και απλώς θα επιδεινώσει τις πολιτικές που εισάγουν διακρίσεις» (Zirin & Boykoff, 2023). Αλλά και μέλη του Ευρωκοινοβουλίου θεωρούν ότι η χρήση μαζικής παρακολούθησης με ΤΝ κατά τη διάρκεια των ΟΑ του Παρισιού θα μπορούσε να αμφισβητήσει σημαντικά τον υπό διεργασία προτεινόμενο ευρωπαϊκό νόμο για την ΤΝ (EU AI Act), ο οποίος αναμένεται να προστατεύει το ιδιωτικό απόρρητο, να επιβάλλει διαφάνεια και λογοδοσία των αλγορίθμων, και να ευθυγραμμίζεται με τα διεθνή πρότυπα προστασίας δεδομένων και απορρήτου (Jaromi, 2023).

4. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η Ολυμπιακή κατάσταση εξαίρεσης, που ήδη ισχύει και στους ΟΑ 2024, αναφέρεται στο γεγονός ότι από την 11η Σεπτεμβρίου 2001 στο όνομα της ασφάλειας των ΟΑ, ακόμα και δημοκρατικές κυβερνήσεις των διοργανωτριών χωρών εφαρμόζουν τις τελειότερες, συχνά αμφιλεγόμενες, και πάντα πανάκριβες πανοπτικές τεχνολογίες, αλλά και έκτακτες νομοθεσίες, όπως τον γαλλικό νόμο που επιτρέπει τη χρήση της βιντεο-παρακολούθησης με ΤΝ, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης των ΟΑ αλλά και για πολύ μετά τους Αγώνες. Στρατικοποιούν τις ολυμπιακές πόλεις, περιστέλλουν τις δημοκρατικές αρχές, και επιβάλλουν μια έκτακτη ανάγκη με μακροπρόθεσμες συνέπειες για τη δημοκρατία, τη διαφάνεια και τις ελευθερίες, ξεχνώντας να τις επαναφέρουν μετά το τέλος των Αγώνων. Αυτό δεν είναι απλώς ένα πρόβλημα του Παρισιού, αλλά είναι ένα Ολυμπιακό πρόβλημα, αφού οι ΟΑ χρησιμοποιούνται ως πρόσχημα για να διευκολυνθεί η εγκαθίδρυση μιας μόνιμης κατάστασης εξαίρεσης και να δοκιμαστούν νέες πανοπτικές τεχνολογίες μαζικού ελέγχου (Σαματάς, 2015, σελ. 257-259· Βέρας, 2023).

Έτσι, όπως οι ΟΑ όταν διοργανώνονται σε αυταρχικές χώρες (π.χ. Κίνα, Ρωσία) δεν τις βοηθούν να γίνουν πιο δημοκρατικές αλλά ενισχύουν το αυταρχικό τους οπλοστάσιο (Samatas, 2012),⁷ παρομοίως οι ΟΑ πλήττουν τη δημοκρατία σε δυτικές διοργανώτριες χώρες (Samatas, 2014, σελ. 154-156). Οι φόβοι αυτοί ισχύουν και για τη Γαλλική Δημοκρατία (Zirin & Boykoff, 2023).

Αναφορικά με την πειραματική χρήση TN στη βιντεο-παρακολούθηση στους ΟΑ του Παρισιού, όπως και με το σύστημα C4I στην Αθήνα 2004, ο «πειραματικός χαρακτήρας του εγχειρήματος έγκειται στη μετα-ολυμπιακή αξιοποίηση των δυνατοτήτων της TN και στη νομιμοποίηση μιας τεχνολογικής λύσης, που οι εταιρείες προωθούν και οι τοπικές αρχές υποστηρίζουν ένθερμα», και της οποίας τα οφέλη αλλά και οι επιπτώσεις θα αποδειχθούν μετά τους Αγώνες. Σοβαρά ερωτήματα τίθενται από Γάλλους νομικούς εάν «πρόκειται τελικά για ένα σύστημα πειραματικό ή για ειδικό μέτρο έκτακτης ανάγκης εν όψει των αγώνων; Μπορούν οι ειδικές απαιτήσεις ασφάλειας των ΟΑ να θεμελιώσουν μια αναλογικότητα που θα επιτρέψει τη συνέχιση της λειτουργίας του χωρίς την ύπαρξη ειδικής, συγκεκριμένης και σημαντικής απειλής για τη δημόσια ασφάλεια και την έννομη τάξη;» (Βέρας, 2023).

Συμπερασματικά, και συμφωνώντας με τον Ferrari (2023), τελικά, δεν βοηθούν οι τεχνολογίες παρακολούθησης τους ΟΑ, αλλά το αντίθετο, προς δόξα των κερδών των κατασκευαστριών εταιριών και ευρύτερα του Στρατιωτικο - Βιομηχανικού Συμπλέγματος (Samatas, 2014, σελ. 85).

Ακτιβιστές, πολιτικοί και ακαδημαϊκοί σε όλη την ΕΕ και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν ήδη κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για τη χρήση TN στους ΟΑ 2024 στο Παρίσι. Το αποτέλεσμα της αναμενόμενης νομικής έντασης Γαλλίας και ΕΕ, που προκλήθηκε από τη νομοθεσία για την ασφάλεια των ΟΑ, αλλά και οι συγκεκριμένες επιπτώσεις κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής τους και μετά θα έχουν αναμφίβολα βαθύ αντίκτυπο στην πορεία της παρακολούθησης με TN στον υπόλοιπο εικοστό πρώτο αιώνα (Jaromi, 2023).

Αυτές οι ανησυχίες σχετικά με την αυτοματοποιημένη βιντεο-παρακολούθηση είναι οι πιο πρόσφατοι σε μια μακρά λίστα λόγων για τους οποίους ΜΚΟ και κινήματα όπως οι Non Aux JO 2024 à Paris και Saccage 2024, όπως και οι NOlympics LA αντιτίθενται στους αγώνες (Julian, 2009· Lensky, 2008). Τοπικές κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο γίνονται όλο και πιο επιφυλακτικές σχετικά με τον αντίκτυπο των ΟΑ, με το Παρίσι να κερδίζει την ευκαιρία να φιλοξενήσει το 2024 και το Los Angeles το 2028, αφού πολλές άλλες μεγάλες

⁷ Αυτό συνέβη στην Κίνα (Samatas, 2011b). Επίσης στη Ρωσία όταν ξεκίνησαν την αναγνώριση προσώπου για το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου το 2018, μετά το εφάρμοσαν για την είσοδο στο Μετρό της Μόσχας (Face Pay). Έκτοτε, η τεχνολογία αυτή χρησιμοποιείται για τη σύλληψη υπόπτων, καταζητούμενων αλλά και διαδηλωτών (βλ. ρεπορτάζ *Ναυτεμπορική*, 15 Οκτ. 2021).

πόλεις απέσυραν τις προσφορές τους, ή άλλες έχουν αρνηθεί τη διοργάνωσή τους όπως το Αμβούργο, το Όσλο, η Στοκχόλμη, κ.ά. (Zirin & Boykoff, 2023· Σαματάς, 2016γ).

Τα παραπάνω επιβεβαιώνουν το χαμένο Ολυμπιακό πνεύμα και τη μετάλλαξη των σύγχρονων ΟΑ σε αγώνες ασφάλειας, παρακολούθησης και κερδοσκοπίας. Γι' αυτό καταλήγουμε και εδώ σε έναν μετα-Ολυμπιακό σκεπτικισμό για εναλλακτικούς, καθαρούς ερασιτεχνικούς ΟΑ που θα διεξάγονται, εναλλασσόμενα κοντά σε ιερές οικολογικά τοποθεσίες της γης, με έντονο φιλειρηνικό και οικολογικό μήνυμα για τη σωτηρία του πλανήτη και με μοναδικό βραβείο για τους νικητές το στεφάνι ελληνικής αγριελιάς, τον κότινο (Σαματάς, 2016α, σελ. 263-266).

Τέλος, φαίνεται ότι οι Γάλλοι διοργανωτές δεν ξεχνούν το φιάσκο της διοργάνωσης των ΟΑ στο Παρίσι του 1900, η οποία εξελίχθηκε σε μία εμποροπανήγυρη με το αθλητικό περιεχόμενο να υποβαθμίζεται (Σπανέα, 2023). Επίσης, λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τις ταραχές που αντιμετώπισε η Γαλλία τα τελευταία χρόνια και την αστυνομική βία ενάντια στα «Κίτρινα Γελέκα», τη βία που φούντωσε στις 24 Μαρτίου 2023 στο Παρίσι καθώς οι διαδηλωτές εκτόνωσαν την οργή τους για τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του προέδρου Μακρόν, καθώς και τις ταραχές που συγκλόνισαν τον Ιούνιο 2023 ολόκληρη τη Γαλλία με αφορμή τον θάνατο ενός 17χρονου από πυρά αστυνομικού, αλλά και τις πρόσφατες δολοφονικές επιθέσεις φανατικών Ισλαμιστών. Αν και η υπουργός Αθλητισμού της Γαλλίας Amélie Oudéa-Castéra έχει προειδοποιήσει να μην γίνουν οι ΟΑ του 2024 στο Παρίσι ο αποδιοπομπαίος τράγος για την οργή και την απογοήτευση των ανθρώπων για κοινωνικά προβλήματα (Willsher, 2023), αυτό δεν μπορεί να αποκλειστεί, ούτε και να αποτραπεί με την TN.

Προς το παρόν βέβαια η μεγαλύτερη απειλή για τους ΟΑ 2024 είναι η εξολόθρευση των κοριών από τη γαλλική πρωτεύουσα που έχουν κατακλύσει (το καλοκαίρι 2023) όχι μόνο τα στρώματα και τα κλινοσκεπάσματα των ξενοδοχείων, αλλά και τα καθίσματα του μετρό και των λεωφορείων, των εστιατορίων και των καφέ. Επίσης, οι υψηλές θερμοκρασίες λόγω της κλιματικής αλλαγής δημιουργούν έντονη ανησυχία στους διοργανωτές των τριακοστών τρίτων ΟΑ, ιδιαίτερα για την ιστιοπλοΐα που θα γίνει στη Μασσαλία (Καψύλης, 2023). Θα αντιμετωπίσουν οι Γάλλοι και αυτές τις ασύμμετρες απειλές με την «πανάκεια» της TN; Ίδωμεν...

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βέρας, Δ. (2023, 24 Φεβρουαρίου). Παρίσι 2024: Οι Ολυμπιακοί Αγώνες φέρνουν τη βιντεο-

- επιτήρηση του μέλλοντος. *Lawspot*. https://www.lawspot.gr/nomika-blogs/dimitris_verras/parisi-2024-oi-olympiakoi-agonas-fernoyn-ti-vinteoepitirisi-toy
- Καφύλης, Αλ. (2023, 5 Οκτωβρίου). Παρίσι 2024: «Δεν έχουμε δικαίωμα στα λάθη». *Οικονομικός Ταχυδρόμος*. <https://www.ot.gr/2023/10/05/plus/parisi-2024-den-exoume-dikaioma-sta-lathi/>
- Σαματάς, Μ. (2021, 25 Ιουλίου). Οι “κορωνόπληκτοι” Ολυμπιακοί Αγώνες του Τόκιο και οι Εναλλακτικοί Αγώνες. *Το Βήμα της Κυριακής*.
- Σαματάς, Μ. (2017, 11 Ιανουαρίου). Ένα ακριβοπληρωμένο, ανενεργό σύστημα παρακολούθησης. *Η Αυγή της Κυριακής*.
- Σαματάς, Μ. (2016α). Το “Σούπερ-Πανοπτικό” σκάνδαλο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004 και η παρακαταθήκη του. Παπαζήσης.
- Σαματάς, Μ. (2016β, 25 Ιουλίου). C4I: το σκάνδαλο που στοιχειώνει διά της... απουσίας του. *Η Εφημερίδα των Συντακτών*.
https://www.efsyn.gr/politiki/synenteyxeis/77255_c4i-skandalo-poy-stoiheionei-dia-tis-apoysias-toy
- Σαματάς, Μ. (2016γ, Αύγουστος 6). Γιατί οι Ολυμπιακοί δεν αποτελούν πλέον μήλον της Έριδος. *Το Βήμα της Κυριακής*.
- Σαματάς, Μ. (2015). Η πανοπτική ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 και οι επιπτώσεις της στις ατομικές και δημοκρατικές ελευθερίες. Στο Γ. Ζαϊμάκης, Γ. και Ε. Φουρναράκη (Επιμ.), *Κοινωνία και αθλητισμός στην Ελλάδα: Κοινωνιολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις* (σελ. 153-177). Αλεξάνδρεια.
- Σπανέα, Σπ. (2023, 1 Δεκεμβρίου). Παρίσι 2024: Οι Ολυμπιακοί της ισότητας, της αειφορίας και της... ταλαιπωρίας. *Η Καθημερινή*. <https://www.kathimerini.gr/athletics/562760104/parisi-2024-oi-olympiakoi-tis-isotitas-tis-aeiforias-kai-tis-talaimporias/>
- Τέλλογλου, Τ. (2009). Το Δίκτυο: Φάκελλος Siemens. Σκάι.
- Φιλέρης Γ. (2023, 26 Νοεμβρίου). Πανικός στο Παρίσι για τα πανάκριβα ξενοδοχεία και την τελετή έναρξης των ΟΑ στον Σηκουάνα. *News247*. <https://www.news247.gr/magazine/panikos-sto-parisi-gia-ta-panakriva-xenodoxeia-kai-tin-teleti-enarxis-ton-olimpiakon-agonon-ston-sikouana/>

Ξενόγλωσση

- American Civil Liberties Union (ACLU) (2004, August 9). The Surveillance Industrial Complex. https://www.aclu.org/sites/default/files/FilesPDFs/surveillance_report.pdf
- Bennet, C. & Haggerty, K. (Eds.) (2011). *Security Games*. Routledge.
- Bigo, D. & Tsoukala, A. (Eds.) (2006). *Illiberal practices of liberal regimes. The (In) Security Games. Cultures and conflicts*. L'Harmattan
- Boykoff, J. (2016). *Power Games: A political history of the Olympics*. Verso.
- Boyle, Ph. (2012). Securing the Olympic Games: exemplifications of global governance. In H. Lensky & S. Wagg (Eds.), *The Palgrave Handbook of Olympic Studies* (pp. 394-409). Palgrave MacMillan.
- Boyle, Ph. & Haggerty, K. (2009). Spectacular Security: Mega-Events and the Security Complex. *International Political Sociology*, 3, 257-274.
- Burke, P. (2023, October 14). OC Athletes' Commission plans for anti-abuse AI tool at Paris 2024 discussed with Executive Board. *Inside The Games*.

- Corporate Watch (2012). Security Games: Surveillance, repression and activism around the London 2012 Olympics. <https://corporatewatch.org/security-games-surveillance-repression-and-activism-around-the-london-2012-olympics/>
- Duckworth, A. & Krieger, J. (2021). “The world will be watching and so will NSA!”: a history of technology and security at the Olympic Games. *The International Journal of the History of Sport*, 38 (2), 264-281.
- Ferrari, M.V. (2023). Test, swarm, normalize: how surveillance technologies have infiltrated Paris 2024 Olympic Games. *Cad. Metrop.*, São Paulo, 25(56), 75-96.
<https://doi.org/10.1590/2236-9996.2023-5603>
- Fussey, P. & Coaffee, J. (2011). Olympic Rings of Steel: Constructing security for 2012 and beyond. In C.J. Bennet & K.D. Haggerty (Eds.), *Security Games* (pp. 36-54), Routledge.
- Fussey, P. et al. (2011). *Securing and sustaining the Olympic City: Reconfiguring London for 2012 and beyond*. Ashgate.
- Graham, St. (2010) *Cities under Siege: The new military urbanism*. Verso.
- Green, D. A. (2012, July 23). Selling surveillance equipment to vile regimes. *The New Statesman*.
<https://www.newstatesman.com/uncategorized/2012/07/selling-surveillance-equipment-vile-regimes>
- Guerrini, F. (2023, September 3). France’s Surveillance Plans For 2024 Olympics Raise Privacy Concerns. *Forbes*.
- Hayes, B. (2009). *NeonConOpticon: The EU Security-Industrial Complex*. London: TNI, Transnational Institute and Statewatch.
- Houeix, R. (2023, March 25). Critics claim Paris using 2024 Games to introduce Big Brother video surveillance. *France24*. <https://www.france24.com/en/sport/20230325-critics-claim-paris-using-2024-games-to-introduce-big-brother-video-surveillance>
- Jaromi, E. (2023, October 12). The 2024 Paris Olympics: AI Mass Surveillance under the upcoming EU AI Act. *Oxford Human Rights Hub*.
- Julian, P. (2009). Corporate Olympics need to return to sporting roots. <https://www.straight.com/article-268697/peter-julian-corporate-olympics-need-return-sporting-roots>
- French, P. (2023, May 4). France Enables AI Surveillance Ahead of 2024 Paris Olympics, Alarming Privacy Activists.
<https://boltsmag.org/france-enables-surveillance-olympics-paris-2024-los-angeles/>
- Klein, N. (2008a) The Olympics: Unveiling Police State 2.0, *The Huffington Post*.
http://www.huffingtonpost.com/naomi-klein/the-olympics-unveiling-po_b_117403.html
- Klein, N. (2008b). China’s All-Seeing Eye. *The Rolling Stone*. <https://tsd.naomiklein.org/articles/2008/05/chinas-all-seeing-eye.htm>
- Kiesling, J. B. (2006, March 20). “An Olympian Scandal.” *The Nation*.
- Lensky, H. & Wagg, S. (Eds.) (2012). *The Palgrave Handbook of Olympic Studies*. Palgrave MacMillan.
- Lensky, H. J. (2004). Making the world safe for global capital: The Sydney 2000 Olympics and beyond. In J. Bale & M. K. Christensen (Eds.), *Post-Olympism? Questioning sport in the 21st century* (pp. 135-145). Berg.
- Lensky, H.J. (2008). *Olympic Industry Resistance*. SUNY Press.

- Lyon, D. & Topak, O. E. (2013). Promoting global identification: Corporations, IGOs and ID card systems. In Ball K. & Snider L. (Eds.), *The Surveillance-Industrial Complex: A political Economy of Surveillance*. Routledge.
- McMillan, R. (2007, December 7). IBM system to scan streets at Beijing Olympics, NYC, pcworld.about.com
- Mendes, D. (2016). Rio Olympics: view from the favelas – “I can’t leave the house. The shots are too close”. <https://www.theguardian.com/global-development/2016/aug/02/rio-olympics-view-from-the-favelas-alemao-the-only-olympic-legacy-i-see-is-repression>
- O’Carroll, L. (2023, May 18). French court’s approval of Olympics AI surveillance plan fuels privacy concerns. *The Observer*.
- Palmer, D. (2023, June 9). Anti-drone system for Paris 2024 delayed after being hit by “difficulties”. *Inside The Games*. <https://www.insidethegames.biz/articles/1137759/paris-2024-drone-attack-system>
- Raghu, T.N. (2012, July 11). McDonaldization of Olympics. *Deccan Chronicle*.
- Roche, M. (2006). Mega-events and modernity revisited: Globalisation and the case of the Olympics. *The Sociological Review*, 54(2), 25-40.
- Ross, M. & McDougall M. (2022). Hosting and Human Rights: The Summer Olympics in the Twenty-First Century. *Frontiers in sports and active living* 4. 779522.
- Samatas, M. (2007). Security and Surveillance in the Athens 2004 Olympics: Some lessons from a troubled story. *International Criminal Justice Review*, 17(3), 220-238.
- Samatas, M. (2010). The Greek Olympic Phone - Tapping scandal: A defenceless state and a weak democracy. In K. Haggerty & M. Samatas (Eds.), *Surveillance and Democracy* (pp. 213-230). Routledge.
- Samatas, M. (2011a). Surveilling Athens 2004 Olympics under the exploitation of 9/11 impact: International Pressures and Domestic Implications. In C. Bennett and K. Haggerty (Eds.), *Security games* (pp. 55-71). Routledge.
- Samatas, M. (2011b). Surveillance in Athens 2004 and Beijing 2008: A comparison of the Olympic surveillance modalities and legacies in two different Olympic host regimes. *Urban Studies*, 48(15), 3347–3366.
- Samatas, M. (2012). Olympic Panoptic Authoritarianism and its legacy in the post-9/11 neo-liberal security context. In D. Mastrogiannakis & C. Dorvillé (Eds.), *Risk management and sport events* (pp. 135-160). Le manuscript Recherche.
- Samatas, M. (2013). The SAIC-Siemens “super-panopticon” in the Athens 2004 Olympics as a case study of ‘McVeillance. The surveillance –industrial complex’s unscrupulous global business. In K. Ball & L. Snider (Eds.), *The Surveillance-Industrial Complex: A political Economy of Surveillance* (pp. 61-77). Routledge.
- Samatas, M. (2014). *The “Super-panopticon” Scandal of the Athens 2004 Olympics and its Legacy*. Pella.
- Silk, M. (2011). Towards a Sociological Analysis of London 2012. *Sociology*, 45(5), 733-748.
- Tsoukala, A. (2006). The security issue at the 2004 Olympics. *European Journal for Sport and Society*, 3(1), 43-54.
- Willsher, K. (2023, May 31). Don’t blame 2024 Olympics for France’s social problems, says sports

- minister. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2023/may/31/dont-blame-2024-olympics-for-frances-social-problems-says-sports-minister>
- Xiaobo, Liu (2008). Authoritarianism in the Light of the Olympic Flame. In M. Worden (Ed.), *China's Great Leap: The Beijing Games and Olympian Human Rights Challenges*. Turnaround Publishers.
- Zirin, D. & Boykoff, J. (2023, June 6). Get ready for AI Surveillance at the 2024 Paris Olympics. *The Nation*. <https://www.thenation.com/article/society/surveillance-paris-olympics-artificial-intelligence/>
- Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. Profile books.
- Zuboff, S. (2020, January 24). You are now remotely controlled. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/01/24/opinion/sunday/surveillance-capitalism.html>

The Olympic Games as testing and promotion field of mass control and surveillance technologies: From C4I of Athens 2004 to the Artificial Intelligence of Paris 2024

Minas Samatas

Abstract

This article presents the evolution of mass control and surveillance technologies in the Summer Olympic Games (OG) in the first twenty years of the 21st century after 9/11/2001, with an emphasis on the upcoming Paris 2024 OG. In particular, it briefly refers to the characteristic Olympic Security technologies, i.e. the C4I of Athens 2004, the digital wall of Beijing 2008, the Olympic fence of London 2012, the Simera balloon of Rio 2016, and the facial recognition cameras of Tokyo 2020. Finally, more emphasis is placed on the upcoming applications of Artificial Intelligence (AI) in Paris 2024, such as in algorithmic facial recognition and predictive analytics of future behavior, which have caused a lot of protest. These fully legitimize "Surveillance Capitalism" and raise serious concerns for the rights and freedoms of citizens, even after the end of the Games. In brief, the article with a critical, global analysis seeks to document that the OG, which especially after 9/11/2001 constitute the largest security organisations in peacetime, within a regime of exception that is perpetuated, are a testing, showcase - demonstration field, promoting the latest security and surveillance technologies on a global market. For this reasons, plus the huge cost, the organization of OG is no longer attractive, and the proposal for clean alternative OG is developing.

Keywords: Olympic Games (OG), Paris 2024 Olympic Games, Artificial Intelligence (AI), surveillance capitalism, facial recognition